



STORTINGET

Representantforslag 251 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson og Bjørnar Moxnes

Dokument 8:251 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson og Bjørnar Moxnes om å tette smutthull i innleieregelverket ved å presisere begrepet tillitsvalgt i arbeidsmiljøloven

Til Stortinget

Bakgrunn

De nye innleiereglene, som Stortinget har vedtatt i flere omganger, har som hensikt å begrense omfanget av innleie som fortrenger direkte og faste ansettelser, styrke det seriøse, ordnede arbeidslivet og redusere presset på de tillitsvalgte om å godta unødvendig innleie. Gjennom flere saker i FriFagbevegelse og skriftlige spørsmål fra stortingsrepresentanter til arbeids- og inkluderingsministeren er det avdekket et smutthull i loven som gjør det mulig for useriøse bedrifter å omgå de nye innleiereglene og sette tillitsvalgte de ikke blir enige med om innleie, på gangen. Dette smutthullet må tettes for at de nye innleiereglene skal fungere etter hensikten.

I dag er det kun bedrifter med tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett som, etter avtale med de tillitsvalgte, kan leie inn fra bemanningsbyrå.

I februar 2023 spurte Høyres representant Anna Molberg arbeids- og inkluderingsministeren hvilke krav en bedrift må oppfylle for å kunne leie inn arbeidskraft fra et bemanningsbyrå, jf. Dokument nr. 15:1266 (2022–2023).

Statsråden svarte blant annet at

«[t]illitsvalgtbegrepet i arbeidsmiljøloven er ikke begrenset til å forstås snevert som bare representanter

for arbeidstakere som er organisert i tradisjonelle fagforeninger/fagforbund; det kan også være tale om valgte representanter for arbeidstakere uten organisasjonsmessig tilknytning».

I en sak hos FriFagbevegelse publisert 30. mars 2023, kommer det frem at LO reagerte på arbeids- og inkluderingsministerens svar. LO-advokat Andreas van den Heuvel skrev på vegne av LO et brev til arbeids- og inkluderingsministeren, datert 15. mars 2023, der det står at de er uenig i ministerens vurdering, og at det kun er arbeidstakeren som er tillitsvalgt i fagforeningen som er part i tariffavtalen det vises til i bestemmelsen, som har kompetanse til å inngå avtale om innleie.

Representanten Mímir Kristjánsson fra Rødt ba statsråden om en ny vurdering av begrepet tillitsvalgt etter brevet fra LO, jf. Dokument nr. 15:1851 (2022–2023). Statsråden svarte at brevet ikke gir grunnlag for å endre forståelsen av hvem som kan regnes som tillitsvalgt.

Arbeidsmiljøloven har lenge hatt bestemmelser om at bedrifter som er bundet av tariffavtale, kan inngå skriftlig avtale mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte om tidsbegrenset innleie.

Fra og med 1. januar 2019 ble avtaleadgangen hevet til at tariffavtalen må være inngått med en fagforening med innstillingsrett etter arbeidstvistloven. Det betyr i praksis at fagforeningen må ha minst 10 000 medlemmer. Det står også i loven at de tillitsvalgte må representere et flertall av den arbeidskategorien innleien gjelder.

LOs andre nestleder, Steinar Krogstad, sier til FriFagbevegelse at loven ikke har en klar og god definisjon på hva en tillitsvalgt eller tariffavtale er, og at de i mange år har ment at tillitsvalgtbegrepet i arbeidsmiljøloven er uten innhold, og at man bør vurdere å presisere begrepene tillitsvalgt og tariffavtale.

I Prop. 73 L (2017–2018) Endringer i arbeidsmiljøloven (fast og midlertidig ansettelse og innleie fra bemanningsforetak), på side 43, står departementets begrunnelse for å stramme inn innleiereglene ved å heve avtaleadgangen:

«Departementet viser også til Stortingets anmodningsvedtak nr. 547 fra 15. mars 2018, hvor Stortinget ber regjeringen vurdere å fremme forslag til endringer i denne bestemmelsen. Konkret bes det om å vurdere endringer som sikrer 'at adgangen til innleie begrenses slik at kun virksomheter som er bundet av landsomfattende tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, kan inngå skriftlig avtale om tidsbegrenset innleie, og at virksomheten og bemanningsforetaket på forespørsel fra Arbeidstilsynet skal fremlegge dokumentasjon på at virksomheten er bundet av tariffavtale med fagforening med innstillingsrett og at det er inngått avtale med de tillitsvalgte'.

Departementet har inntrykk av at avtaleadgangen i større grad enn tidligere benyttes for innleie av et større antall arbeidstakere, til bemanning av for eksempel et byggeprosjekt. Dette kan gå på bekostning av direkte ansettelser i virksomheten. Departementet tar også på alvor at det rapporteres om at tillitsvalgte opplever press om å inngå avtaler. Departementet oppfatter at en endring av § 14-12 andre ledd vil være et tiltak som kan få ned innleieandelen der den er størst i dag, og dermed redusere utfordringene som følge av omfattende bruk av innleie.»

Hensikten med å stramme inn innleiereglerverket ved å heve avtaleadgangen var altså å begrense omfanget av innleie som går på bekostning av direkte ansettelser, og redusere presset på de tillitsvalgte om å godta innleie.

Bedriften Kaefer Energy bruker statsrådens ferske tolkning av tillitsvalgtbegrepet for alt den er verdt. I en sak hos FriFagbevegelse publisert 22. mai 2023 kan man lese:

«I slutten av april inngjekk Kaefer Energy ei avtale om innleie frå bemanningsbyrå på Johan Sverdrup-fellet i Nordsjøen. Det oppsiktsvekkende er at avtala er inngått med verneomboda på installasjonen, ikkje dei tillitsvalde for Fellesforbundet som ISO-selskapet (isolasjon, stillas og overflatebehandling) har inngått tariffavtale med.»

Og vidare:

«Over mange år har bedriftsleiinga og Fellesforbundet-klubben ikkje klart å bli einige om innhaldet i ei innleieavtale.

– Dette er eit forsøk på å omgå lovendringane, meiner sekretær Atle Rostad i klubben om avtala med verneomboda.

HR-sjef Thorbjørn Jensen viser i ein epost til at arbeidsministeren fleire gongar har stadfesta at avtaler om innleie kan bli inngått med andre grupper enn fagorganiserte.»

Om svaret til arbeids- og inkluderingsministeren om hvilke tillitsvalgte bedriften kan inngå skriftlig avtale om innleie med, sier tillitsvalgt Atle Rostad følgende:

«Dette svaret er noko heilt anna enn vi har blitt førespøglia i to år. Om initiativet til Kaefer-leiinga er innafør, må regjeringa gjere eit hastearbeid for å tette smottullet. Elles forsvinn heile meininga med lovendringa.»

I sitt handlingsprogram skriver LO at innleie fra bemanningsforetak undergraver faste ansettelser, lærlingordninger og fagkompetanse i flere næringer, og at dette svekker tillitsvalgtes rolle på arbeidsplassene og derved tariffavtalenes betydning.

Forslagsstillerne mener at smutthullet i loven, som tillater bedrifter å sette til side tillitsvalgte de ikke blir enige med om innleie, er et grelt eksempel på hvordan innleie svekker det organiserte arbeidslivet, de tillitsvalgtes rolle og tariffavtalens betydning.

Dette er en svært viktig sak for LO, og i brevet til statsråden skriver de at det ble regnet som en seier da arbeidsmiljøloven ble endret fra 1. januar 2019. Før det kunne innleie skje etter avtale med de tillitsvalgte. Det førte til at det ble opprettet mange tariffavtaler av typen «serviettavtaler», som kun ble opprettet for at bedriften skulle kunne leie inn fra bemanningsbyrå, men at loven ble skjerpet fra 1. januar 2019 ved at det kom inn i loven at tariffavtalen måtte være inngått av en fagforening med innstillingsrett. Ifølge LO vil arbeidsministerens framstilling av tillitsvalgtbegrepet bety «et langt steg tilbake for fagbevegelsen og kampen mot innleie».

Forslagsstillerne mener det er helt nødvendig å definere tillitsvalgtbegrepet klarere, slik at de nye innleiereglene fungerer etter hensikten.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å presisere begrepet tillitsvalgt i arbeidsmiljøloven, slik at kun tillitsvalgte som er knyttet til fagforeningen med innstillingsrett som er part i tariffavtalen virksomheten er bundet av, kan inngå avtale om innleie. Forslaget bør utformes i samarbeid med LO.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å presisere begrepet tariffavtale i arbeidstvistloven. Forslaget bør utformes i samarbeid med partene i arbeidslivet.

14. juni 2023